

(AUTO)EVALUACE VE VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMU ŠVÉDSKA

Daniela Vrabcová, Karel Rýdl

Úvod

Oblast (auto)evaluace ve švédském vzdělávacím systému zaujímá zcela zásadní místo, a to zejména s ohledem na vysoce decentralizovaný vzdělávací systém, kde je kvalitní zpětná vazba pro školy, jejich vedení a učitele nezbytnou součástí snah o zvyšování kvality jejich práce. Evaluace a hodnocení jsou také důležitými nástroji vlády k monitorování dodržování a naplňování národních cílů v oblasti kvality i spravedlivého přístupu ke vzdělání. Švédský přístup k evaluaci je kombinací národního standardizovaného testování s centrálním vyvíjením testů a vysokého stupně důvěry ve školské pracovníky, kteří mají evaluaci, hodnocení žáků i práce učitelů provádět.

Z hlediska obecnějších charakteristik této severské země o rozloze přibližně 450 000 km², je Švédsko typické velmi nízkou hustotou obyvatel (cca 20 obyvatel/km² celkově jich žije ve Švédsku přibližně 9,1 milionu (Sweden, 2011). Politickým uspořádáním je Švédsko konstituční monarchií s parlamentní formou vlády; parlament (*Riksdag*) je jednokomorový. Královské pravomoci jsou poměrně omezené a královská rodina plní spíše reprezentativní funkci. V současnosti žije ve Švédsku asi 14% obyvatel narozených v jiné zemi než ve Švédsku (UN Data,

2010). V posledních letech je značné procento imigrantů do Švédska tvořeno také švédskými občany vracejícími se do země a dále přistěhovalci z Irska, Somálska a Polska aj. (Populační vývoj, 2010). Ve Švédsku žijí také dvě původní menšinové skupiny, a to finsky mluvící etnikum na severovýchodě země a Sámové (dříve tzv. Laponci). Specifickou záležitostí vyplývající z různorodé struktury obyvatelstva a tedy i žákovské populace jsou některé principy švédského vzdělávacího systému:

- důraz na demokratické hodnoty,
- výchova k toleranci a porozumění ostatním lidem, národům, kulturám,
- vzdělávací podpora menšin, zejména Sámů – zástupců původních (angl. indigenous) obyvatel, jedinců s postižením a s dalšími typy znevýhodnění: jazykového, genderového, etnického, náboženského, socioekonomického (Ross, 2009, Hartsmar, 2008, Vrabcová, Lašek, Vacek, 2009).

Mezi další hlavní znaky švédského vzdělávacího systému patří především:

- bezplatnost „veškerého vzdělávání ve veřejných školách“²²,
- cílově orientovaný hodnotící systém,
- decentralizovanost a vysoká autonomie obcí při plnění centrálně stanovených cílů,
- propracovaný systém vzdělávání dospělých,
- klasifikace až od 8. ročníku,
- využívání individuálních rozvojových plánů ve výuce a hodnocení ve třídách.

1 (Auto)evaluace školy v rámci systému vzdělávání ve Švédsku

1.1 Výchozí legislativní rámec

Švédský vzdělávací systém pro děti a mládež do 19 let tvoří preprimární vzdělávání (pro děti ve věku 1–6 let), povinné primární a nižší sekundární vzdělávání (pro děti a mládež ve věku 7–16 let) a vyšší sekundár-

²² „Studenti ani rodiče většinou neplatí žádné poplatky za učební materiály, školní stravování, zdravotní služby nebo dopravu“. (Evropský portál pro mládež, 2011)

ní vzdělávání (pro mládež ve věku 16–19 let). Kromě toho ve Švédsku funguje propracovaný systém vzdělávání dospělých s bohatou nabídkou různých typů vzdělávacích programů. Docházka do předškolních tříd pro šestileté je dobrovolná, ale téměř všechny šestileté děti (95%) tyto třídy navštěvují.

Povinné vzdělávání je poskytováno zdarma v těchto typech škol:

- **základní školy** (*Grundskolan*): devítiletá „škola pro všechny“ („*en skola för alla*“ – „school for all“);
- **školy pro Sámy** (*Sameskolan*): školy, které v rozsahu prvních šesti ročníků švédské základní školy (*Grundskoly*) poskytují vzdělávání v souladu s kulturní tradicí a etnickými specifiky sámské menšiny;
- **speciální školy** (*Specialskolan*): speciální školy určeny primárně pro žáky s poruchami sluchu.

Žáci s poruchami učení navštěvují buď základní školu pro děti s poruchami učení (*Särskolan*), nebo školu pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (*Träningskolan*). (Hartsmar, 2008)

Aktuálními klíčovými dokumenty určujícími legislativní rámec vzdělávacího systému ve Švédsku jsou:

- **Školský zákon** (*Skollag 2010, The New Education Act – for knowledge, choice and security*),
- **Zákon o vysokých školách** (2010, Higher Education Act, *Act on Amendment of the Higher Education Act*).

Aktuální školský zákon (2010) je platný od 1. července 2011 a reflektuje změny ve vzdělávacím systému od konce osmdesátých let. Tento školský zákon více zohledňuje rostoucí význam tzv. nezávislých škol (*friskolor*)²³ a rozdělení zodpovědnosti mezi různé úrovně vlády. Nový školský zákon představuje od roku 2011 oporu pro školský systém orientovaný na vzdělávací cíle. Problematice relevantní tomuto textu, tj. aspektům evaluace, kvality apod., je v zákoně věnována zejména kapitola 4 a 26; kapitola 4 zákona je zaměřena na procesy sledující

²³ Jedná se o obdobu soukromých škol, resp. alternativu ke školám veřejným. V důsledku tzv. reformy nezávislých škol v roce 1992 vznikla možnost navštěvovat školu veřejnou, či soukromou bez placení školného. Více viz např. stránky Švédské asociace nezávislých škol (Swedish Association of Independent Schools, <http://www.friskola.se>).

zajišťování kvality, spolupráci s žáky a rodiči a kapitola 26 zákona na supervizi a kvalitativní hodnocení Národním školním inspekčním úřadem a na monitorování a evaluaci Národní agenturou pro vzdělávání (Ministry of Education, 2010).

Švédská Národní agentura pro vzdělávání stanovila obecné pokyny pro podávání zpráv o kvalitě. Vláda určuje cíle, směry a rozdělení zdrojů na ústřední orgány. Učební osnovy zdůrazňují význam rozvoje metod hodnocení, které mají zřetelnou vazbu na cíle a aktivity, přispívající k pedagogickému rozvoji.

1.2 Terminologické vymezení

Na všech úrovních vzdělávacího systému Švédska je pozorovatelný rostoucí důraz na evaluaci a hodnocení výsledků. Za zásadní ve švédském přístupu, který vychází z řízení podle cílů (*management by objectives, MBO*), je možné považovat myšlenku, aby byla data z hodnocení a evaluace na všech úrovních vzdělávacího systému využívána k dalším analýzám, komparacím a zdokonalení. Vládou je kladen důraz na kvalitu shromažďovaných dat a vzdělávací politiku založenou na důkazech, na zvýšenou externí kontrolu škol, časnější hodnocení a na monitorování individuálních studentů za účelem prevence neúspěchu.

Podobně jako v jiných zemích OECD nebyly jednotlivé komponenty švédského systému evaluace navrhovány jako koherentní rámec. Vyvinuly se relativně nezávisle v průběhu času. Ve švédském decentralizovaném vzdělávacím systému spočívá značná část autonomie na místních subjektech, a to i v záležitostech evaluace; výsledkem je velká různorodost přístupů jednotlivých subjektů apod. Všechny aspekty evaluace a hodnocení navazují na národní kurikulum a kurikulumní cíle a respektují princip MBO, tj. řízení podle cílů. V celkovém rámci evaluace a hodnocení ve vzdělávacím systému Švédska se zásadními oblastmi jeví čtyři následující (Nusche a kol., 2011):

1. Hodnocení studentů

V prvních letech ve vzdělávání převažuje formativní hodnocení; v současnosti žáci nejsou známkováni dříve než v 8. ročníku (vláda navrhuje, aby se známkování stalo povinným od 6. ročníku). Velký důraz je kladen na průběžné hodnocení ve třídě. Učitelům je k dispozici „banka testů“. Žáci participují na stanovování si vlastních vzdělávacích cílů prostřednictvím individuálních rozvojových plánů a podpo-

rování v rozvoji sebehodnotících dovedností. Důležitou úlohu plní národní testy (více viz kapitola 7).

2. Hodnocení učitelů

Podle školského zákona má být výkon učitelů hodnocen vedením školy a toto hodnocení se má promítnout do platového ohodnocení skrze decentralizovaný individuální platový systém. Proces hodnocení učitelů není ve Švédsku regulován zákonem a neexistují žádné formální procedury k pravidelnému hodnocení výkonu učitelů.

3. Evaluace škol

4. Evaluace vzdělávacího systému.

Ad 3 Evaluace škol

Evaluace škol ve Švédsku je založena na **národních inspekcích, lokálních školních evaluacích a sebehodnocení škol**. Švédsko má poměrně dobře fungující systém zpětné vazby pro jednotlivé školy. Evaluace škol ve Švédsku má několik prvků, které byly vyvíjeny postupně v průběhu posledních dvou desetiletí. Do škol tak zpětná vazba přichází z různých zdrojů, vč. autoevaluačních aktivit realizovaných jednotlivými školami. K dispozici je jak kvalitativní, tak i kvantitativní zpětná vazba a pokryty jsou různé aspekty školního života a vzdělávacích výstupů. Za klíčové mohou být považovány čtyři následující pilíře (Nusche a kol., 2011):

- **Veřejně dostupná standardizovaná data o výsledcích žáků a dalších důležitých oblastech:** data jsou založená na statistických zjištěních, národních testech agregovaných ve škole a na místní úrovni.
- **Studentské a rodičovské průzkumy:** pravidelná systematická, ale i příležitostná školní a lokální dotazníková šetření zaměřená na mapování názorů a spokojenosti klientů (respondenty bývají nejčastěji rodiče a žáci). Školy a správní jednotky mohou realizovat pravidelná šetření založená na dotaznících pro žáky a rodiče. V některých školách je tento nástroj explicitně uveden i v pracovních plánech a ve **zprávách o kvalitě**. Názor žáků představuje ve švédských školách jeden z nejdůležitějších zdrojů informací pro evaluaci efektivity pedagogické práce učitelů a tato skutečnost se odráží i v užívání tohoto nástroje ve školních evaluacích. Kvalita rodičovského názoru je podpořena bohatými informacemi dostupnými rodičům prostřednictvím školních a národních internetových stránek.
- **Místní a školní autoevaluace:** lokální a školní autoevaluace je důležitá součást evaluace škol ve Švédsku (více viz podkapitola 5.1).

Hlavní dokumentací škol a obcí v tomto směru byly každoroční zprávy o kvalitě.

- **Školní inspekce:** vytvářející veřejně dostupné písemné zprávy a také přímou zpětnou vazbu školám (více viz podkapitola 5.2).

Ad 4. Evaluace vzdělávacího systému

Hlavní zodpovědnost za vytváření rámce pro evaluaci kvality vzdělávacího systému spočívá na Ministerstvu vzdělávání a výzkumu, ale v praxi má značnou autoritu Národní agentura pro vzdělávání. K monitorování výkonnosti vzdělávacího systému je určena a využívána široká škála metod a nástrojů zahrnujících:

- mezinárodní testování a výzkumy jako základ benchmarkingu,
- národní měření výsledků žáků v klíčových obdobích a agregace dat z národního testování,
- zveřejňování klíčových indikátorů v národních databázích,
- tematické kvalitativní evaluace realizované Švédským školním inspekčním úřadem a mezinárodními evaluačními týmy,
- evaluační zprávy Národní agentury pro vzdělávání.

Navzdory dobré dostupnosti agregovaných dat týkajících se výkonnosti škol a správních jednotek je poměrně malá pozornost věnována analýzám vzdělávací výkonnosti jednotlivých správních jednotek na národní úrovni (Nusche a kol., 2011).

Participací na mezinárodních výzkumech zaměřených na výkony žáků patří Švédsko mezi jedny z prvních zemí podporujících využívání jednoho z nástrojů strategického managementu, a to benchmarkingu, v oblasti výkonů žáků v klíčových oblastech vzdělávání, tj. ve čtení, matematice a přírodních vědách (Nusche a kol., 2011). Ze zásadních šetření se jedná například o výzkumy: PIRLS (*Progress in Reading Literacy Skills*), PISA (*Programme for International Student Assessment*), TIMSS (*Trends in Mathematics and Science Skills*), ICCS (*International Civic and Citizenship Education Study*).

Co se týče kvalitativní evaluace vybraných aspektů školství, tu řídí švédský Národní školní inspekční úřad jako doplněk k pravidelné evaluaci jednotlivých škol. Tematicky zaměřené hodnotící zprávy představují asi 50% veškeré inspekční činnosti (Nusche a kol., 2011). Švédsko se také účastní mezinárodních kvalitativně orientovaných hodnocení vzdělávací politiky, která realizují zpravidla mezinárodní týmy ze zemí OECD.

1.3 Vztah externí a interní evaluace

Co se týče explicitního vztahu **externí evaluace** (*extern utvärdering*) a **interní evaluace** (*intern utvärdering*), na ten lze usuzovat jednak z výše uvedeného a jednak z úlohy školní inspekce v evaluaci. Při podrobnějším prozkoumání výše popsaného rámce evaluace a hodnocení ve vzdělávacím systému Švédska je evidentní, že interní a externí evaluace jsou propojeny.

Z úlohy, kterou školní inspekce (*skolan inspektion*) plní v evaluaci vzdělávacího systému ve Švédsku vyplývá také velmi úzký vztah mezi interní a externí evaluací. Přestože Národní školní inspekční úřad je užíván jako orgán s kontrolní funkcí, je třeba konstatovat, že současně plní i funkci příznačnou pro interní evaluaci, totiž zpětnou vazbu pro školy a místní správy. Inspekce se zaměřuje na interní kvalitu práce škol. Přesto by podle hodnocení OECD integrace interní a externí školní evaluace mohla být ještě posílena (Nusche a kol., 2011). Nedávné zrušení povinného informování formou zpráv o kvalitě představuje do jisté míry riziko, aby školy nepochopily danou skutečnost jako devaluaci práce na interním zvyšování kvality škol.

1.4 Historický kontext (auto)evaluace

V druhé polovině osmdesátých a v první polovině devadesátých let 20. století došlo v oblasti švédské veřejné administrativy k značné decentralizaci, v jejímž důsledku se decizní pravomoci ve vzdělávání převedly z centrální vlády na obce. Ačkoli cílem těchto reformních kroků byla podpora lokální demokracie a vyšší flexibilita a efektivita řešení lokálních záležitostí, od poloviny devadesátých let se začaly ozývat obavy o kvalitu, spravedlnost a efektivitu decentralizovaného systému vzdělávání. Tyto obavy nacházely potvrzení v komparaci výsledků mezi jednotlivými školami ve Švédsku (rozdíly se objevovaly i mezi školami v obcích s podobnými socioekonomickými podmínkami). Vyústěním bylo nastartování debaty o potřebě intenzivnějšího řízení a kontroly vládou. Od konce devadesátých let a počátku prvního desetiletí v druhém tisíciletí došlo k částečné recentralizaci (zavedení mechanismů centralizovaného řízení), jako například užívání vybraných státních zdrojů pro vybrané prioritní oblasti, vytvoření Švédského školního inspekčního úřadu, zavedení konkrétnějších kurikulárních vzdělávacích cílů a posílení hodnocení studentů (Nusche a kol., 2011).

Na počátku devadesátých let byly implementovány některé změny v regulačním systému i v rozdělení zodpovědností mezi volenými zá-

stupci a mezi centrálními a lokálními úrovněmi administrace. Ekonomická situace zvyšovala nároky na efektivitu využívání veřejných fondů, a to ve spojení s rostoucí svobodou ve výběru školy pro děti a většími možnostmi pro žáky v dané oblasti. Uvedené se nutně začalo projevat i v oblasti evaluace a počátky vzdělávacího systému orientovaného na vzdělávací výsledky způsobily přesun volby či výběru metody evaluace a hodnocení na školy.

Z hlediska konkrétních významných mezníků v historii (auto)evaluace v systému vzdělávání Švédska se jako prvním významným rokem v devadesátých letech jeví rok 1994. V roce 1994 došlo ke změně v oblasti systému národních testů ve Švédsku. Do té doby byly testy vyhodnocovány podle tzv. normálního rozdělení, v důsledku čehož například 7% žáků v každém roce muselo získat nejvyšší stupeň hodnocení. Z tohoto důvodu nemohly být národní testy využívány k monitorování vývoje ve vzdělávání v průběhu času, protože stupnice byla založena na průměru a rozložení výkonu dle kohorty specifického roku (Wikström 2006 In Nusche a kol., 2011). V roce 1994 však začaly být národní testy hodnoceny kritériálně.

V roce 1995 byla založena Národní agentura pro vyšší vzdělávání (*Myndigheten för Yrkeshögskolan, YH – myndigheten*) – národní orgán zodpovědný za externí zajišťování kvality, prováděl audity institucí poskytujících vyšší vzdělávání. Od roku 2000 provádí opakující se externí evaluace všech programů a předmětů v pregraduálním a postgraduálním stupni terciárního vzdělávání. Do roku 2009 prováděla audity institucí poskytujících vyšší vzdělávání každých šest let. Účelem auditů kvality bylo evaluovat procedury zajišťování interní kvality a rozvíjet pracovní kulturu, a to všude tam, kde tyto procedury představovaly důležitou přirozenou součást každodenního fungování institucí vyššího vzdělávání.

Systém pravidelných školních inspekcí byl zaveden v roce 2003. Do září 2008 byla švédská inspekce organizována jako nezávislá Národní agentura pro vzdělávání pod Ministerstvem vzdělávání a výzkumu. Agentura byla zodpovědná za národní rozvoj a řídicí dokumenty, například za kurikula v různých vyučovacích předmětech, kritéria známkování, obecné osnovy. V roce 2006 vláda založila nezávislou školní inspekci, a to ze dvou hlavních důvodů: 1. jevílo se jako důležité oddělit instituci zodpovídající za řízení a podporu od jiné zodpovědné za evaluaci a kontrolu. 2. Bylo třeba zdůraznit důležitost národních inspekci za účelem podpory rozhodnějších, důkladnějších a častějších inspekci.

Od října 2008 jsou národní inspekce organizovány pod nezávislou agenturou nazývanou Švédský školní inspekční úřad (*Skolinspektionen*).

V roce 2008 také vznikla Národní agentura pro speciální školy (*Specialpedagogiska skolmyndigheten*).

V březnu 2010 vláda představila v parlamentu „Nový školský zákon – pro vědomosti, výběr a bezpečnost“. Zákon byl v červnu 2010 schválen, s platností zákona od 1. července 2011. V novém Školském zákonu je Švédský školní inspekční úřad pověřen supervizí. Ze zákona vyplývá: zavedení sankcí (možnost sankcionovat se týká obecních i nezávislých škol), nárůst pravidel regulujících práci inspekčního úřadu s cílem posílit jeho pravomoc vykonávat jednoznačnou, efektivní supervizi a umožnit úřadu, aby uděloval pokuty i jiné sankce. Některá další opatření týkající se zdokonalování systematické kvality jsou zaváděna, zatímco jiná dřívější, jako například požadavek na vytváření zpráv o kvalitě a plánů obecních škol, jsou ukončována. Každý orgán zodpovídající za školy má systematicky a nepřetržitě plánovat, monitorovat a rozvíjet vzdělávací služby. Důraz přitom spočívá na dosahování národních cílů vzdělávání.

2 Subjekty zapojené do procesu (auto)evaluace

Ve Švédsku má celkovou zodpovědnost za dohled, sledování a hodnocení vzdělávacího systému stát. Ústřední orgány provádějí vnitrostátní hodnocení vzdělávacích institucí v jejich příslušných oblastech zodpovědnosti. Vedle **Ministerstva vzdělávání a výzkumu** (*Utbildningsdepartementet*) patří mezi hlavní subjekty zapojené do procesu (auto)evaluace:

- **Švédská národní agentura pro vzdělávání** (*Skolverke*) – zodpovědná za hodnocení školního systému (inspekční činnost ve všech typech a druzích vzdělávacích zařízeních periodicky, zpravidla jednou za šest let), i když velká část hodnocení se odehrává lokálně v obcích a ve školách. Celkem 290 obcí má od státu širokou autonomii spravovat vzdělávací systém v rámci legislativy a obce; samy jsou zodpovědné za organizaci a provádění hodnocení škol.
- **Švédský školní inspekční úřad** (*Skolinspektionen*) – zodpovědný za supervizi v mateřských školách, školách na úrovni primárního a sekundárního vzdělávání a ve vzdělávání dospělých. V případě nezávislých škol (financovaných z grantů) na úrovni primárního

a sekundárního vzdělávání zodpovídá Inspekční úřad za udělování oprávnění k provozu. Inspekce může vyústit v rozhodnutí odebrat školní licenci či právo na dotace. Úřad provádí jednak obecné inspekce a jednak evaluace zaměřené na kvalitu ve specifické oblasti, kterou může být vyučovací předmět, či komplexnější téma, např. přístup ke speciální podpoře studentů aj. Studenti, rodiče a další mnohou vznést stížnost a na jejím základě může být iniciováno šetření. Součástí Inspekčního úřadu je i Ombudsman dítěte a studenta (*Barn-och elevombudsmannen – BEO*), který funguje i nezávisle. Hlavním posláním Ombudsmana dítěte a studenta (BEO) je minimalizace násilí a jiných útoků na děti či studenty, a to tím, že prozkoumává stížnosti.

- **Výbor pro žádosti ve vyšším vzdělávání** (*Överklagandenämnden*) – nezávislý národní úřad spojený s inspekčním úřadem. Hlavní funkcí je re-evaluace rozhodnutí týkajících se například přijímání studentů.
- **Národní agentura pro vyšší školství** (*Högskoleverket*) – vnitrostátní orgán zodpovědný za vnější zajišťování kvality. Byla založena v roce 1995 a funguje nezávisle na vládě a samotných vysokoškolských institucích. Provádí audity kvalit systému vysokoškolských institucí a od roku 2007 opakující se externí hodnocení všech programů a předmětů v terciárním vzdělávání. Je zodpovědná zejména za shromažďování statistických údajů o vysokých školách, monitorování, evaluaci a supervizi institucí ve vyšším vzdělávání (HEI, Higher Education Institutions) stejně jako za mezinárodní kooperaci a poskytování informací studentům v terciárním vzdělávání (poskytuje i zpětnou vazbu podle výsledků výzkumu).
- **Švédský statistický úřad** (*Statistiska centralbyrån*) – je pověřen sběrem dat, která jsou poté zpracovávána Národní agenturou pro vzdělání (Skolverket) a publikována v ročních výkazech. Statistika a výsledky hodnocení institucí poskytují vládě a parlamentu celkový pohled na vývoj švédského vzdělávacího odvětví a základní údaje pro vývoj národního vzdělávacího plánu. Statistické údaje a výkazy o hodnocení kvality ze škol a městských úřadů jsou shromažďovány ročně. Takto získané informace dávají přehled o výsledcích zkoušek, o žácích, školách, učitelích a zaměstnancích ve školství i o nákladech na vzdělávání. Klíčové ukazatele jako poměr žáků a učitelů, školní zdroje, sociální zázemí atd., jsou též důležitými ukazateli. Zájem o výsledky statistických výzkumů v posledních letech prudce stoupl z důvodu zájmu médií, obcí a široké veřejnosti.

3 Autoevaluační zpráva

Od konce devadesátých let do první poloviny roku 2011 byly školy a obce povinny vytvářet každoroční zprávy o kvalitě s cílem „informovat občany a další o výkonnosti obecních škol“ (Ministry of Education and Research, 2010 In Nusche a kol., 2011). Tato povinnost byla školským zákonem 2010 platného od července 2011, zrušena, ale školy musejí i nadále dokumentovat, jakým způsobem pracují na zajišťování kvality.

Příprava zpráv o kvalitě, někdy označovaných výrazem „dialogy o kvalitě“ (Adolfsson, 2007 In Nusche et al., 2011) představovala otevřený participační proces zahrnující učitele, další personál, studenty a rodiče. Cíl zpráv o kvalitě byl zřejmý – zvyšování kvality a rozvoj škol. Pozornost přitom byla zaměřena na kontinuální identifikaci nezbytných předpokladů pro naplnění vzdělávacích cílů, vývoj pracovních procesů, hodnocení výsledků a dosahování cílů a přijímání relevantních opatření (Ministry of Education and Research, 2010). Klíčovou funkcí pravidelného podávání zpráv o kvalitě školy byl průběžný monitoring zvyšování kvality a rozvoje školy.

4 Proces (auto)evaluace

4.1 Místní a školní autoevaluace

V případě **interní evaluace** švédských škol je obecným cílem vytvoření zprávy o opatření plánovaných i realizovaných za účelem dosažení stanovených cílů. V souladu s vyhláškou každá škola do nedávné doby byla povinna předkládat **zprávu o kvalitě**. Hlavní organizátor pak stanovil podávání zpráv o kvalitě pro všechny školní jednotky.

Škola je zodpovědná za sledování a hodnocení svých aktivit, zatímco obce jsou zodpovědné za sledování a hodnocení činnosti školy v obci. Každý poskytovatel školního vzdělávání by měl mít pracovní plán pro svou činnost, a každý rok by měl vypracovat zprávu o tom, jak jsou tyto plány naplňovány. Zpráva by měla posoudit, do jaké míry jsou naplňovány cíle stanovené státem, součástí by měly být i návrhy na nezbytné změny, pokud nejsou cíle splněny. V jednotlivých školách je ředitel školy zodpovědný za způsob, jakým se provádí vnitřní evaluace. Učitelé, ostatní personál a žáci se podílejí na vypracování zprávy o kvalitě, podílet se však mohou i rodiče těchto žáků.

O způsobu sběru dat je rozhodováno na místní úrovni. Jsou zde velké rozdíly mezi různými školami v tom, jak provádějí vlastní hodnocení. Výsledky hodnocení jsou často zveřejňovány na domovských stránkách obce a informace jsou zasílány rodičům. Rodiče se také mohou účastnit diskuse o rozvoji školy, získávají tak i větší přehled.

V případě terciárního vzdělávání je za kvalitu své vlastní činnosti zodpovědná každá univerzita. Vysokoškolský zákon uvádí, že rozvoj kvality je společnou odpovědností zaměstnanců a studentů. Studenti mají možnost převzít odpovědnost za své vzdělání, a to z hlediska obsahu i organizace.

Role vnitřního hodnocení kvality je obzvláště důležitou komponentou systému evaluace školy ve Švédsku. Pozornost je věnována tomu, aby školy měly přístup k sebehodnotícím nástrojům. Evaluační možnosti školního personálu se rozvinuly díky důrazu kladenému na autoevaluační aktivity a různorodost nabídky nástrojů, tj. díky metodologické podpoře.

Některé příklady užívaných nástrojů autoevaluace škol:

- Národní agentura pro vzdělávání (NAE) provozuje nástroj pro autoevaluaci škol – tzv. **BRUK** (B – *bedömning*, R – *reflektion*, U – *utveckling*, K – *kvalitet*), což je švédská zkratka pro hodnocení, reflexi, evaluaci a kvalitu). Jedná se o online dotazník²⁴ zpřístupněný přes internetové stránky Národní agentury pro vzdělávání. BRUK umožňuje školám objevit své silné a slabé stránky v oblasti aktivit navazujících na kurikulum.
- Některé školy úspěšně implementují **systém vyvážených ukazatelů výkonnosti (Balanced Score Card)** – užívání této metody také podporuje Národní agentura pro vzdělávání.
- Dalším nástrojem je tzv. **Skolindicator** (www.skolindicator.se). Jedná se o analytický nástroj, který poskytuje oporu pro rozhodnutí činnosti vedením školy, ale také vtahuje do děje všechny zaměstnance, poskytuje náhled aktuální situace školy a popisuje ideální stav, ke kterému by měla škola směřovat.
- Dalším nástrojem vyvinutým na Univerzitě ve Stockholmu je tzv. **PESOK** (<http://www.ped.su.se/PESOK>) – diagnostický nástroj

²⁴ <http://www.skolverket.se/skolutveckling/kvalitetsarbete/bruk>

pro měření školního klimatu. Jeho hlavní funkcí je popis a analýza pedagogického a sociálního klimatu. Školami je využíván jako východisko pro jejich rozvoj, na obecní a národní úrovni je využíván k evaluaci škol.

- Národní agentura pro vzdělávání také podporuje rozvoj nástroje zajišťování kvality – tzv. **Qualis**, který se opírá o kvalitativní žebříček, stupně či „schody“ kvality (angl. quality staircase). Tento nástroj, vyvinutý soukromou společností, umožňuje školám stanovování si cílů pro postupné stoupání po stupních – „schodech“ a postupné dosahování vyšších úrovní organizační vyspělosti, a to prostřednictvím systematického interního rozvoje organizace a zvyšování kvality (Nusche a kol., 2011).

Qualis začal v roce 1997 jako projekt a síť místních správ a škol, financován byl Národní agenturou pro vzdělávání a participovalo na něm dvanáct místních správ. Projekt sledoval zejména dva cíle: 1. rozvinout metody umožňující evaluaci kvality ve školách, 2. vytvořit síť umožňující spolupráci v oblasti kvality. Součástí **modelu Qualis** je jedenáct **oblastí kvality** školy, tyto jsou rozděleny na klíčové a podpůrné (viz Tabulka č. 16):

Tabulka č. 16: *Oblasti kvality v modelu Qualis*

Klíčové procesy	Podpůrné procesy
bezpečnost a spokojenost zodpovědnost žáků za vlastní učení pracovní činnosti a role vyučování znalosti a dovednosti participace	organizace řízení a vedení komunikace kompetence využití zdrojů image

Zdroj: Q-Steps, 2011

Pro každou z oblastí jsou formulována **kritéria**, a to zvláště pro každý ze sedmi stupňů či „schodů“, jako základ pro evaluaci a hodnocení kvality. Kritéria na sebe navazují; například jestliže není splněno kritérium pro třetí stupeň, není možné postoupit na stupeň čtvrtý atd.

V průběhu hodnocení touto metodou probíhá jak autoevaluace, tak i externí evaluace školy Qualis hodnotiteli; posléze dochází ke komparaci zjištění, závěrů. Na hodnocení je vázáno udílení certifikátu; udělen může být, pokud škola dosahuje minimálně schodu č. 3. Školy zapojené do sítě a hodnocení Qualis využívají další internetový nástroj

„**tzv. Proof**“ – využitelný v evaluaci a některých formách komunikace. Data získaná v průběhu hodnocení metodou Qualis jsou schraňována v databázi, kterou může každá participující škola využít k porovnání svých výsledků se školami jinými.

Pomoc pro školy představují i další databáze a online informační systémy, například SIRIS a SALSA (více viz kapitola 7).

4. 2 Národní inspekce: forma zpětné vazby pro školy

Využívání národní inspekce jako formy poskytování zpětné vazby školám je ve Švédsku relativně nová záležitost fungující od roku 2003; jedná se o novou funkci Národní agentury pro vzdělávání. K posílení této funkce došlo navíc ještě i v roce 2008, kdy byl vytvořen Švédský školní inspekční úřad jako nová samostatná agentura. Po prvním kole inspekci pokrývajících každou školu v období 2003 – 2009, s asi 1000 školami navštívenými inspekci v každém roce, bylo druhé kolo nastartováno v roce 2010. V současnosti je cílem zvýšit frekvenci národních inspekci tak, aby každá škola byla inspekci navštívena jednou za tři roky (místo jednou za šest let, jak tomu bylo v prvním kole inspekci). Školní inspekce se drží národně ustanovených standardů určujících i tematickou strukturu zpráv školní inspekce; standardy zdůrazňují:

- **výsledky** (normy, hodnoty, vědomosti),
- **aktivity** (vyučování, řízení, management, kvalita práce),
- **podmínky** (přístup k informacím a vzdělání, zdroje) ve školách.

Tyto standardy jsou ještě stále méně propracované v porovnání s jinými zeměmi, kde má inspekce delší tradici. Zprávy vytvářené Inspekčním úřadem jsou veřejně přístupné pro každou školu prostřednictvím systému SIRIS. Větší města také provozují jakousi lokální školní inspekci; zaměstnávají buď inspektory na plný úvazek, nebo najímají učitele a zástupce vedení škol na bázi částečných úvazků (Nusche a kol., 2011).

Z detailního pohledu do požadavků na strukturu zprávy a de facto i struktury inspekční evaluace vyplývají tyto body (Nusche a kol., 2011, s. 123):

1. Úvod (*Inledning*, angl. introduction)
2. Kontext inspekce (*Underlag*, angl. the background of inspection)
3. Popisné charakteristiky školy (*Beskrivning av skolan*, angl. the description of the school)

4. Výsledky hodnocení (*Bedömningar*, angl. the results of the assessment),
  - 4.1 Dovednosti (*Kunskaper*, angl. skills)
  - 4.2 Normy a hodnoty (*Normer och värden*, angl. norms and values)
  - 4.3 Management a zajišťování kvality (*Ledning och kvalitetsarbete*, angl. management and quality assurance)

4.3 Externí evaluace

Za externí evaluaci ve vzdělávání, zejména na úrovni předškolní a školní a rovněž ve vzdělávání dospělých, je zodpovědná **Národní agentura pro vzdělávání**, která monitoruje a hodnotí činnosti v rámci veřejného školního systému, včetně vzdělávání dospělých, a provádí supervizi. Sleduje dodržování legislativních úprav, vhodnou pro péči o děti a školu celkově. Úřady každoročně vytvářejí statistické zprávy (příkladem je zpráva „Srovnávací indikátory pro školy“); podává statistické informace o počtu žáků, poměru počtu žáků na učitele, přerušení studia, nedokončení studia, o různých výdajích atd. Kvantitativní informace o podmínkách aktivit na švédských školách, jejich organizaci a využití zdrojů jsou pravidelně shromažďovány pomocí dotazníků odeslaných na městské úřady. Vzdělávací ujednání rovněž stanoví, že městská zařízení jsou povinna přihlídnout k informacím ohledně školních aktivit, neboť jim to stanoví vláda či jejím zmocněním další centrální orgány.

Sledování poskytuje následné popisy školních aktivit za dodržení základních podmínek a jejich výsledků. Soustředí se převážně na následující:

- Čeho bylo dosaženo?
- Za jakých nákladů?
- Za jakých organizačních podmínek?
- V jaké kvalitě a při jakých službách?

Různé části školních aktivit jsou sledovány počtem monitorovacích a evaluačních projektů, které provádí Národní agentura pro vzdělávání. Výsledky šetření jsou postoupeny jak školám a městským zařízením, tak i vládě a parlamentu. Výsledky procesu vzdělávání jsou sledovány formou národních testů.

Národní hodnocení prováděné Národní agenturou pro vzdělávání je ve své podstatě hloubkovou studií a analýzou tohoto odvětví; umožňuje lépe pochopit a vysvětlit výsledky a vztahy ve školství. Evaluaci

a hodnocení na všech úrovních vzdělávacího systému je ve Švédsku nutné spatřovat v úzké souvislosti s cíli ve vzdělávání a plní zejména dvě funkce: 1. kontrolu školského systému, 2. poskytování základních údajů pro jeho další rozvoj. Specifickým hodnocením projektů může být zahájeno zkoumání budoucích potřeb, které bude školský systém muset splňovat. V neposlední řadě také dochází k vyhodnocování výsledků reforem. Tato specifická hodnocení probíhají ve vybraných obcích, v různých zařízeních pečujících o předškolní děti a ve školách.

Zaměstnanci v těchto organizacích používají výsledky ke zlepšení a oživení své práce. Prvořadým cílem je povzbudit vývoj institucí zabývajících se předškolní péčí a škol provozovaných státem, obcemi a dalšími orgány zodpovědnými za školy. To vše díky informacím týkajících se aktuální kvality a pokroku v hodnocených oblastech. Činnosti v rámci hodnotícího programu jsou organizovány na základě pěti oblastí:

- okolní podmínky školy,
- zásady pro regulaci a rozvoj,
- školní interní podmínky,
- výukové procesy a aktivity,
- výkony a výsledky školy.

V oblasti vyššího školství je zodpovědná **Národní agentura pro vyšší vzdělávání**. Celé vyšší školství ve Švédsku podléhá externí evaluaci za účelem zajištění kvality individuálních programů. Každoročně je pečlivě zkoumáno na 200 – 300 univerzitních programů. V případě neuspokojivých výsledků je Národní agentura pro vyšší vzdělávání pověřena neudělit škole potřebnou hodnost, stupeň dosažení. Cíle zajištění kvality ve všech předmětech a programech jsou následující:

- **Řízení** – Aby mohlo školské zařízení udělovat vysokoškolské tituly, musí dosáhnout určitého stupně kvality. Studentům by mělo být poskytnuto odpovídající vzdělání v dobré kvalitě, bez ohledu na výběr vzdělávací instituce.
- **Rozvoj** – Instituce vyššího vzdělávání používají evaluace ve své vývojové práci. Samotné evaluace by měly stimulovat modernizaci a různorodost jednotlivých disciplín a programů.
- **Informace** – Je nezbytné podporovat potřeby studentů v souvislosti se získáváním neustále nových dostupných informací o různých subjektech i programech.
- **Srovnávání** – Získané informace by měly být srovnatelné nejen na úrovni předmětů a programů jednotlivých vyšších vzdělávacích za-

řízení, ale i na úrovni mezinárodní, tudíž jde o rozšíření mobility za hranice států.

5 Spolupráce škol

Ve Švédsku funguje aktivní spolupráce mezi klíčovými subjekty evaluace vzdělávacího systému. Národní školní inspekční úřad spolupracuje s Národní agenturou pro vzdělávání a zajišťuje kontakt s místními správami; využíván je přitom systém SALAR. Při provádění svých evaluací kvality se Národní školní inspekční úřad snaží vytipovávat školy problematické, v ohrožení apod., i školy, které mohou posloužit za příklady dobré praxe.

Cílem je využít výsledků evaluace k motivaci škol s horšími výsledky ke zlepšení, a to učením se z praxe a zkušeností škol úspěšnějších. SALAR se snaží v rámci pomoci místním správám shromažďovat a prezentovat sadu srovnávacích indikátorů, vč. některých indikátorů týkajících se zdrojů a kvality výstupů. V případě povinných škol se jedná například o výsledky národních testů, závěrečné hodnocení, podíl mladých pokračujících ve studiu na vyšším sekundárním stupni vzdělávání. SALAR užívá těchto indikátorů k vytvoření jakýchsi pořadí správních jednotek.

Zejména v oblasti výsledků žáků v klíčových oblastech vzdělávání, tj. ve čtení, matematice a přírodních vědách, Švédsko užívá i benchmarkingu, a to participací na (mezinárodních) výzkumech zaměřených na komparaci výkonů žáků.

6 Výsledky práce školy

Každá škola musí administrovat národní testování v klíčových fázích povinného vzdělávání (ročníky 3, 5, 9) a ve vyšším sekundárním vzdělávání. Národní testování v 3. a 5. ročníku sleduje diagnostické a formativní účely, zatímco testy v 9. ročníku a ve vyšším sekundárním vzdělávání mají sumativní charakter a musejí být brány v potaz učiteli při závěrečném hodnocení. Specifikum švédského přístupu je, že všechny národní testy jsou administrovány a hodnoceny učiteli, kteří dané žáky vyučují.

Švédsko je jednou z mála evropských zemí, kde je organizováno a vyžadováno zveřejňování výsledků z národních testů, při čemž hodnocení testů provádějí samy školy, tj. i učitelé vyučující dané žáky

(Nusche a kol., 2011). V současnosti národní testy plní dvě hlavní funkce: 1. usnadnit spravedlivé, standardizované a spolehlivé hodnocení učitelů, 2. monitorovat do jaké míry jsou naplňovány národní cíle.

Standardizovaná data týkající se žákovských výsledků jsou ve Švédsku k dispozici online (spolu s dalšími klíčovými indikátory agregovanými jak ve škole, tak na místní úrovni) – prostřednictvím **databáze SIRIS** (*Skolverkets Internetbaserade Resultat- och kvalitets Informations System*, <http://sir.is.skolverket.se>). Jedná se o online informační systém Národní agentury pro vzdělávání o výsledcích a kvalitě školství; v provozu je od září roku 2001. Databáze obsahuje například: základní statistické údaje o školách (počty žáků a učitelů, počet žáků na učitele aj.), výsledky národních testů, místní zprávy o kvalitě (školy mohou dodat školní zprávy o kvalitě). Systém je neustále aktualizován a dopracováván, a to s ohledem na kvantitu, kvalitu i dostupnost dat.

Dalším důležitým systémem v oblasti hodnocení výsledků žáků je veřejná **databáze SALSA** (<http://salsa.artisan.se/>) – provozovaná také Národní agenturou pro vzdělávání; umožňuje široké veřejnosti získávat informace o specifických školách a správních jednotkách. Prezentovaná data obsahují: podíl žáků, kteří dosáhli minimální úrovně v 9. ročníku a také očekávanou hodnotu vypočítanou na základě kontextuálních informací o žácích, což znamená, že SALSA umožňuje svým uživatelům činit odhad na **přidanou hodnotu výsledku** každé správní jednotky a školy provozující 9. ročník (Nusche a kol., 2011).

7 Výhled do budoucna

Výkonnost vzdělávacího systému je monitorována prostřednictvím celé řady nástrojů, vč. participace na mezinárodních testech, agregace dat z národního testování, dále realizací tematických kvantitativních evaluací prováděných Švédským školním inspekčním úřadem a také evaluačními zprávami Národní agentury pro vzdělávání. Co se týče výhledu do budoucna v oblasti (auto)evaluace ve vzdělávání Švédska, na základě rozpočtového zákona na nejbližší období je prioritou zejména posílení národních testů (Ministry of Education and Research, 2011). Další závěry a doporučení lze čerpat z hodnocení mezinárodním týmem OECD (2011).

Z identifikace ve Švédsku nedostatečně prováděné prezentace a analýzy zjištěných evaluačních dat a výstupů i z nedostatečného vyu-

žití daných informací ve vzdělávací politice zúčastněnými subjekty vyplývá jakési zastřešující doporučení týkající se **národního strategického plánu evaluace a hodnocení**. Hodnotící tým OECD (2011) považuje za důležité, aby ve Švédsku byl v budoucnosti vyvinut strategický plán systému evaluace a hodnocení; vycházejí přitom z toho, že ve Švédsku jsou poměrně dobře propracované dílčí komponenty evaluace a hodnocení, které však netvoří koherentní rámec. Existence strategického plánu/plánování by mohla poskytnout větší přehled a reference pro všechny aktéry vzdělávacího systému. Plán by měl:

- nastínit požadavky evaluace a hodnocení na různých úrovních, vjasnit pravomoci spojené s těmito požadavky a zmapovat prostředky a expertní centra, kterých by mohlo být užito v praxi,
- být doplněn popisem kompetencí pro ty, kdo za evaluaci zodpovídají a podpořen vytvořením možností specificky zaměřeného profesního rozvoje,
- zdůrazňovat a podporovat roli vedoucích lokální evaluace ve školách,
- jít ruku v ruce s nabídkou nástrojů využitelných na lokální úrovni za účelem místního zlepšení kvality.

Současně by však národní plán evaluace a hodnocení neměl představovat překážku dobře fungujícím lokálním systémům a měl by být adaptovatelný na specifické potřeby různých správních jednotek a obcí. Ministerstvo pro vzdělávání a výzkum a Národní agentura pro vzdělávání by také měly podporovat spolupráci mezi školami a správními jednotkami, vč. zvážení finanční motivace k vytvoření či podpoře profesních sítí týkajících se různých aspektů evaluace a hodnocení (Nusche a kol., 2011).

V rámci zvyšování efektivit školní evaluace a propojení interních a externích evaluačních procesů by prospělo, kdyby vedení školy bylo pověřeno funkcí peer review či peer evaluace externí inspekce. Aktivní zahrnutí vedení školy do inspekčních procesů by mohlo přispět k zefektivnění a současně by inspekce mohla být větším přínosem pro rozvoj školy, a to díky *peer učení* a sdílení poznatků. Mezinárodní tým OECD dále doporučuje: *vyjasnit vzdělávací cíle a poskytnout učitelům hodnotící nástroje využitelné v praxi, rozvíjet hodnotící dovednosti učitelů, podporovat využití existujících dat a informací, zřídít systém umožňující sdílení dat a následnou spolupráci mezi zúčastněnými subjekty evaluace* (Nusche a kol., 2011).

Závěr

V decentralizovaném vzdělávacím systému Švédska sehrává velice důležitou roli fungující systém evaluace a hodnocení. Potřebu externí evaluace (inspekce) zohledňující interní evaluaci podporují i například zhoršené výsledky v mezinárodních srovnáních, k nimž mohla přispět i decentralizace ve vzdělávání. Trendem je, aby výstupy a závěry ze školní autoevaluace byly součástí, resp. východiskem, plánování i samotné realizace národní inspekce externí. Díky externí evaluaci fungující v návaznosti na interní by mohlo dojít k redukci nákladů; neméně významným efektem by mohlo být zvýšení kvality externí evaluace obecně.

Za hlavní výstup autoevaluace školy již není považována finální písemná zpráva o kvalitě (od roku 2011), ale je třeba neustále vyjasňovat, že zrušení této povinnosti, tj. povinnosti vytvářet povinný formální výstup z vlastního hodnocení školy, rozhodně neznamena, že by školy neměly autoevaluaci provádět, či že vlastní hodnocení škol bylo shledáno nedůležitým. Proto by měly být dále podporovány participační mechanismy v interní evaluaci, a to zejména zvýšením důležitosti autoevaluace – klíčového vstupu evaluace externí. Dobře fungující interní evaluace může být základním předpokladem pro to, aby evaluace externí byla zaměřována pouze na oblasti, které z vlastního hodnocení školy vyplývají jako rizikové či problematické. Tím by mohlo dojít k rozlišení škol, kde je nutná inspekce kompletní (či hloubková) od těch, kde bude dostačující například inspekce částečná či kde inspekce není třeba.

■

Zdroje

- Eurypedia (European Encyclopedia on National Education Systems) [online] [cit. průběžně]. Dostupné z [www. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Sweden:Quality_Assurance](http://www.https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Sweden:Quality_Assurance)
- HARTSMAR, N. *Country Report: Sweden, Educational Policies that Address Social Inequality* (EACEA Action 6.6.2) London: IPSE, 2008. Dostupné z [www: http://www.epasi.eu](http://www.epasi.eu)
- Informace o Švédsku*. Embassy of Sweden. [online] [cit. průběžně]. Dostupné z [www: http://www.swedenabroad.com/Page_____22779.aspx](http://www.swedenabroad.com/Page_____22779.aspx)
- Ministry of Education and Research. The chapters. [23.3.2010] [6.11.2011]. Dostupné z [www: http://www.sweden.gov.se/sb/d/12996/a/142354](http://www.sweden.gov.se/sb/d/12996/a/142354)
- Ministry of Education and Research. *Major investments in education in the Budget Bill*. [21.9.2011] [cit. průběžně]. Dostupné z [www: http://www.sweden.gov.se/sb/d/14054/a/176034](http://www.sweden.gov.se/sb/d/14054/a/176034)
- Ministry of Education and Research. The new Education Act – for knowledge, choice and security. [13.6.2011] [cit. průběžně]. Dostupné na: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/574/a/21538>.
- National Agency for Education. *An overview of the Swedish education system*. [online] [cit. průběžně]. Dostupné z [www: www.skolverket.se](http://www.skolverket.se).
- NUSCHE, D. a kol. *Reviews of Evaluation and Assessment in Education*. Sweden. OECD February, 2011.
- Populační vývoj: Švédsko*. [15.8.2010] [cit. průběžně]. Dostupné z [www: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=717](http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=717)
- ROSS, A. *Educational Policies that Address Social Inequality*. (EACEA Action 6.6.2) London: IPSE, 2009. Dostupné z [www: http://www.epasi.eu](http://www.epasi.eu)
- SIRIS a source of information for understanding of the world of education*. [online] [6.11.2011]. Dostupné z [www: http://siriskolverket.se/portal/page?_pageid=33,90158&_dad=portal&_schema=PORTA](http://siriskolverket.se/portal/page?_pageid=33,90158&_dad=portal&_schema=PORTA)
- Evropský portál pro mládež. Studium – Švédsko 2011. [21.12.2011] [13.1.2012]. Dostupné z [www: http://europa.eu/youth/studying/index_sv_cs.html](http://europa.eu/youth/studying/index_sv_cs.html).
- Sweden. In *The World Fact Book* [July 2011] [cit. průběžně]. Dostupné z [www: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html](https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html)
- The Inspectorate of Educational Inspection of Sweden*. *Skolinspektionen* [online] [cit. průběžně]. Dostupné z [www: http://skolinspektionen.se/](http://skolinspektionen.se/)

Q-Steps. Qualis – Qualityassurance. [online] [10.11.2011]. Dostupné z www: http://www.qualis.se/Templates/Page____125.aspx

VRABCOVA, D., LAŠEK, J., VACEK, P. *Indigenous Minorities Thematic Report. Educational Policies that Address Social Inequality* (EACEA Action 6.6.2) London: IPSE, 2009. Dostupné z www: <http://www.ep-asi.eu>

UN Data. *World Information*. Sweden. [mid 2010] [cit. průběžně]. Dostupné z www: <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Sweden#Summary>

Příloha

Tabulka č. 17 – Přehled institucí zabývajících se evaluací ve Švédsku

Název subjektu	Český překlad názvu subjektu	Charakteristika subjektu	Činnost v evaluaci	Kontakt
Utbildningsdepartementet (angl. Ministry of Education and Research)	Ministerstvo vzdělávání a výzkumu	Nejvyšší úřad zodpovědný za vzdělávání, vědu, genderovou rovnost, politiku orientovanou na občanskou společnost a politiku mládeže. Na ministerstvu fungují dva ministři: ministr vzdělávání (místopředseda vlády) a ministr pro genderovou rovnost (zástupce ministra vzdělávání).	Hlavní zodpovědnost za vytváření rámce pro evaluaci kvality vzdělávacího systému.	http://www.sweden.gov.se Utbildningsdepartementet Drottninggatan 16 SE-103 33 Stockholm
Skolverket (angl. Swedish National Agency for Education, NAE)	Švédská Národní agentura pro vzdělávání	Hlavní administrativní orgán pro veřejné vzdělávání; poskytuje supervizi, podporu a evaluaci škol za účelem rozvoje kvality a výsledků vzdělávání.	Hlavní oblasti, činnosti: koncipování národních cílů a klíčových dokumentů, zodpovědnost za národní systém hodnocení vědomostí, práce na konstrukci národních testů a pokynů pro hodnotitele evaluace škol hloubkovými studii a analýzami za účelem identifikace oblastí vyžadujících další rozvoj, participace na mezinárodních studiích, diseminace výsledků a výstupů, kontrola obcí a nezávislých škol z hlediska dodržování legislativy, zodpovědnost za distribuci a evaluaci vládních grantů s cílem stimulace dosažení cílů a zajištění kvality škol.	http://www.skolverket.se/ Skolverket Fleminggatan 14 Stockholm E-mail: ornamn.efernamn@skolverket.se

Skolinspektionen (angl. Swedish Schools Inspectorate)	Švédský školní inspekční úřad	Úřad zodpovědný za kontrolu škol, posuzování žádostí o založení nezávislých škol, vyřizování stížností týkajících se škol. V případě nezávislých škol na úrovni primárního a sekundárního vzdělávání zodpovídá inspekční úřad za udělování oprávnění k provozu. Součástí inspekčního úřadu je i Ombudsman dítěte a studenta (Barn- och elevombudsmannen – BEO), který funguje i nezávisle. Hlavním posláním Ombudsmana dítěte a studenta (BEO) je minimalizace násilí a jiných útoků na děti či studenty, a to tím, že prozkoumává stížnosti.	Hlavní činnosti, oblasti: provádí pravidelné inspekce škol, řídí a realizuje i tematické kvalitativní evaluace vybraných aspektů školství jako doplněk k pravidelné evaluaci jednotlivých škol. může udělovat pokuty i navrhnout další opatření v případě zjištěných nedostatků. Vedle kontrolní funkce plní i funkci příznačnou pro interní evaluaci, totiž zpětnou vazbu pro školy a místní správy, inspekce se zaměřuje na interní kvalitu práce škol.	http://www.skolinspektionen.se Skolinspektionen Sveavägen 159 Stockholm E-mail: skolinspektionen@skolinspektionen.se
Överklagandenämnden (angl. Higher Education Appeals Board)	Výbor pro žádosti ve vyšším vzdělávání	Nezávislý národní úřad spojený s inspekčním úřadem.	Hlavní funkce je re-evaluace rozhodnutí učiněných školami na úrovni post-sekundární a terciární (může se týkat odebrání například doktorských stipendií, přijímání studentů, zaměštnávání profesorů atd.).	http://www.onh.se E-mail: onh@onh.se

Högskoleverket (angl. Swedish National Agency for Higher Education)	Národní agentura pro vyšší školství	Veřejný úřad dohlížející na instituce vyššího školství; činnosti podléhají instrukcím švédské vlády.	Hlavní činnosti: audit kvality vyššího vzdělávání, zajišťování dodržování relevantní legislativy, monitoring trendů a vývoje v dané oblasti vzdělávání a jejich naplňování, poskytování informací o daném typu vzdělávání, uznávání kvalifikací ze zahraničí.	http://www.hsv.se Högskoleverket Luntmarkargatan 13 111 37 Stockholm E-mail: hsv@hsv.se
Myndigheten för yrkeshögskolan, YH – myndigheten (angl. Swedish National Agency for Higher Vocational Education)	Národní agentura pro vyšší odborné vzdělávání	Národní orgán zodpovědný za záležitost týkající se vyššího odborného vzdělávání. Agentura analyzuje požadavky trhu práce na kvalifikovanou pracovní sílu a rozhodující o programech, které mají být poskytovány jako vyšší odborné vzdělávání. Jejich činnost zahrnuje i přidělování veřejných finančních prostředků poskytovatelům vzdělávání.	Hlavní činnosti, oblasti: externí evaluace všech programů a předmětů v pregraduálním a postgraduálním stupni terciárního vzdělávání, administrace kurzů dalšího vzdělávání dospělých zodpovědnost za posuzování zahraničního vysokoškolského odborného vzdělávání. koordinace národního rámce učení e) národní koordinátor pro Evropský rámec kvalifikací.	http://www.yhmyndigheten.se Myndigheten för yrkeshögskolan Ingenjör Bååths gata 19 722 12 Västerås E-mail: info@yhmyndigheten.se
Statistiska centralbyrån (angl. Statistics Sweden)	Švédský statistický úřad	Administrativní agentura, jejíž hlavní cíl je vytvářet statistiky a přehledy jako základ rozhodovacích procesů, debat a výzkumu.	Úřad je v oblasti školství pověřen sběrem dat, která jsou poté zpracovávána Národní agenturou pro vzdělávání (Skolverket) a publikována v ročních výkazech.	http://www.scb.se/ E-mail: information@scb.se